

Práce s osnovou ve vyučovací hodině slohu

Druhy osnovy:

- **Verbální :**
 - a) Rozvitá: *Honza a Petr na vycházce v lese*
 - b) Heslovitá: *V lese*
 - c) Otázková: *Co ke zdobení kraslice potřebujeme?*
- **Obrázková:** 4–6 obrázků
Zásady při tvorbě obrázkové osnovy:
 - 1) průběh děje musí být znázorněn tak, aby se vyvíjel od zápletky k vyvrcholení a rozuzlení děje;
 - 2) hlavní osoba (dětský hrdina) musí být znázorněn na všech obrázcích.

Metodický postup:

- a) představení osnovy a žákovo pozorování (2–3 min.)
- b) žáci pojmenují jednotlivé postavy;
- c) vyprávíme příběh podle obrázků – učitel vybírá jako prvního **průměrného** vypravěče; žákům pomáhá otázkami:
Co všechno můžeme říct o prvním obrázku? x *Co vidíš na prvním obrázku?*
(DOBŘE) (CHYBNĚ)
- d) už první žák je postaven před úkol postihnout celé dějové pásmo, hlavní děj.
Např.: vypravuj, co se stalo; vypravuj nakreslený příběh apod.

Osnova otázková:

Moje nejoblíbenější hračka (2.–3. roč.)

- a) *Co to je?*
- b) *Od koho jsi ji dostal? Jak jsi ji získal?*
- c) *Jak vypadá? (velikost, barva, materiál...)*
- d) *Kam ji ukládáš, když si s ní nehraješ?*
- e) *Co se ti na ní nejvíc líbí?*

Moje aktovka (4.–5. roč.)

1. *Jak jsem aktovku získal a jak dlouho už ji nosím?*
2. *Jaký má tvar a jak je velká?*
3. *Z jakého materiálu je vyrobena a čím upoutá naši pozornost? (barva, obrázek, ...)*
4. *Z kterých částí se aktovka skládá?*
5. *Co se mi na ní nejvíc líbí?*
6. *Kam ji ukládám, když nejsem ve škole?*

Námět byl převzat z učebnice *Český jazyk pro 3. ročník základní školy* (cv. 19/51) z nakladatelství Fraus.

Cv. 19/51:

Připrav osnovu pro popis školní aktovky z obrázku. Popiš ji. Můžeš využít slova a spojení z nabídky. (stylizace)

Nabídka:

rozměry 36x26x10 cm, odlehčená, tmavě modrá, reflexní stříbrné lemování, obrázek delfína, ucho, přihrádka, kapsa, zip, přezka, jmenovka, nastavitelné popruhy, čalounění, zpevněná stěna, vyztužené dno, poutko na klíče, po straně, vpředu, vzadu, nahoře

Dbáme na volbu sloves, která jsou v otázkách použita. Otázky jsou voleny tak, aby žák, pokud na ně bude odpovídat celou větou, téměř nepoužíval tvary sloves *mít* a *být*. Doporučujeme, aby nácvik popisu probíhal nejprve ústně, např. ve dvojicích (jeden žák čte otázku, druhý na ni odpovídá, pak si role vymění).

• **Modelová:**

Osnovu můžeme použít ve 4.–5. ročníku, důležité je, aby měli žáci zvládnuto učivo o větě jednoduché a souvětí a uměli vytvořit jednoduchý graf souvětí. Jednotlivé body osnovy jsou tvořeny modelovými vzorci, které znázorňují určitý obsah textu. Žáci pracují ve dvojicích.

O zlé ježibabě

a) V1.

V této větě napište, jak pohádka začíná: kdy a kde ježibaba žila (použít ustálená spojení) a jak se jmenovala.

b) V1, V2 a V3.

V tomto souvětí napište něco o ježibabě; jak vypadala, jaké měla vlastnosti a jaká chovala zvířata.

c) Když V1, V2, aby V3.

Pokuste se vyjádřit, že k ježibabě někdo přišel, s někým se setkala (do děje vstupuje nová postava); postava něco po ježibabě chce.

d) V1, V2, ale V3.

Pokud postava splní určitou podmínku, ježibaba jí vyhoví, ale postava zásadně odmítá.

e) Volný větný celek.

Ježibaba za to postavu potrestá, něco jí provede – použije nějaké zaklínadlo, kouzlo, postavu začaruje (využití přímé řeči).

f) V1.

Vyjádřete, co udělala zakletá postava, jak si v nové podobě počínala.

g) V1 a V2.

Uveďte, jak kouzlo pominulo a jak se postava vrátila ke své původní podobě.

h) Příběh volně dokončete.

Za domácí úkol nebo ve výtvarné výchově ježibabu namalujte.